GJESSING REMERS

Forum Rettsinformatikk 2019 – Ny lovgivning og rettspraksis

Øystein Flagstad

GJESSING REMERS

Norsk lovgivning: Portabilitetsforordningen

- I kraft 1. august 2019
- Ny bestemmelse i åndsverkloven § 112 a (lov 15.6.2018 nr. 40)
  - Gir Forordning (EU) 2017/1128 status som norsk lovgivning
- Midlertidig opphold i andre land innenfor EU/EØS
- Offentlig overføring ved midlertidig opphold i annet EU/EØS-land skal anses for å skje i Norge
  - Rettighetsklarering for Norge dekker også slik offentlig overføring
- Obligatorisk for abonnenter på betalte tjenester (Artikkel 3)
- Frivillig ordning for tjenester som tilbys uten betaling (Artikkel 6)
- Tjenestetilbyder må verifisere abonnentens bostedsland (Artikkel 5)

GJESSING REMERS

Norsk lovgivning: Utlevering av personopplysninger

- I kraft 20. desember 2018
- Ny bestemmelse i personopplysningsloven § 12a
- Utveksling av personopplysninger mellom offentlige myndigheter
  - I arbeidet mot arbeidslivskriminalitet

GJESSING REMERS

Norsk lovgivning: Ikrafttredelse av PSD2

- Direktiv 2015/2366 (Annet betalingstjenestedirektiv)
  - Endringer i Finansforetaksloven m.v. – i kraft 1. april 2019
  - Betalingstjenester kan tilbys av nye aktører kalt «opplysningsfullmektiger»
  - Tilgang til kontoinformasjon mellom aktørene (både tradisjonelle og nye aktører)
- Kommisjonsforordning (EU) 2018/389
  - Vilkår for sikker kommunikasjon og sterk autentisering
  - Implementert gjennom Forskrift om systemer for betalingstjenester
  - Gjelder fra 14. september 2019

GJESSING REMERS

Norsk rettspraksis: Lovdata vs. rettspraksis.no

- Borgarting 13. desember 2018 LB-2018-162009 (midlertidig forføyning)
- Nettsiden rettspraksis.no publiserte dommer fra Høyesterett ++
  - Hentet fra CD/DVD utgitt av Lovdata i 2002 og 2005
  - Noe var lastet ned fra Lovdata online fra 2006 og 2007
  - Sammendrag av dommene – Lovdata hadde ervervet rettigheter til disse
- Avveining mellom rettsregler
  - Åvl. § 14 – dommer er uten vern etter åndsverkloven
  - Omfatter ikke sammendragene – disse er undergitt vern etter hovedregelen i åvl. § 3 (70 år)
  - Åvl. § 24 – databasevern – varer i 15 år etter utløpet av det år databasen ble fremstilt / offentliggjort
- Rettspraksis.no ble pålagt å slette
  - Høyesterettsdommer hentet fra DVD utgitt 2005
  - Høyesterettsdommer lastet ned i 2006/2007
  - Sammendrag for alle dommene

GJESSING REMERS

Norsk rettspraksis: Lovdata vs. Rettspraksis.no (forts.)

- Argumenter om rett til fri bruk etter offentleglova § 7
  - Ikke medhold
- Argumenter om diskriminering/usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling
  - Ikke medhold
- Anket til Høyesterett – behandlet august 2019 – dom foreligger ennå ikke

GJESSING REMERS

Høyesterett 28. november 2018 (TONO – RiksTV)

- HR-2018-2268-A
- Saken var stanset i påvente av dom i sak mellom Norwaco og Get AS
  - HR-2016-562-A: Get driver ikke «videresending» etter åvl. (1961) § 34
  - Obiter: Gets handling er selvstendig tilgjengeliggjøring under åndsverkloven
- TONO vant frem i alle 3 instanser
- RiksTV driver egen tilgjengeliggjøring for allmennheten
  - Ikke bare teknisk bistand for TV-kanalene
- RiksTV har derfor et selvstendig ansvar for at innholdet (musikken) er klarert
  - RiksTV er erstatningsansvarlig for tap som TONO er påført
- Fastsettelsesdom – erstatningsutmålingen må fastsettes i egen dom
  - Krav på 105 millioner fremsatt i prosesskrift 16. mai 2019

GJESSING REMERS

Norsk rettspraksis: Tidal

- Høyesterett 28. mars 2019 (HR-2019-610-A)
- Økokrim begjærte ransaking hos Tidal Music AS (norsk selskap)
- Tidal hevdet at Økokrim ikke kunne ta beslag i data lagret i utlandet
  - Hos Amazon og Google
- Påtalemyndigheten kan foreta ransaking hos norsk selskap (Tidal) selv om dataene er lagret på servere i utlandet
  - Dekket av norsk lovhjemmel
  - Ingen folkerettslige hindre
  - Materialet gjøres tilgjengelig gjennom bruk av tvangsmidler overfor et norsk selskap med kontor i Norge
  - Ransaking gir bare tilgang til materiale som selskapet selv har lagret
  - Materialet vil være i behold på den utenlandske serveren – bare kopiering

GJESSING REMERS

Norsk rettspraksis: Appear TV – Video Communication Services AS / Telenor Digital AS

- Borgarting lagmannsrett 4. mai 2019 (LB-2017-174735)
- Gjaldt varemerkeinngrep ved bruk av domenenavn appear.in
  - Brukt til videokonferansetjeneste
- Appear TV hadde varemerkebeskyttelse for APPEAR
  - Varemerket er gyldig (rettskraftig avgjort ved Lagmannsrettens dom)
  - VCS forbys bruk av domenenavn appear.in og appear.no (varemerkekrenkelse)
  - VCS pålegges å overføre domenenavn appear.no og appear.in
- Anke til Høyesterett
  - Spørsmålet om overføring av domenenavn er sluppet inn
  - Kan norsk domstol pålegge overføring av domenenavn registrert i utlandet (India)?
    - Eller er dette utenfor norsk jurisdiksjon?

GJESSING REMERS

Norsk rettspraksis: popcorn-time.no

- Borgarting lagmannsrett 22. januar 2019 (LB-2018-27486)
- Domenenavn beslaglagt av Økokrim i medhold av staffeprosessuelle regler
- Har innehaver av domenenavnet «popcorn-time.no» medvirket til straffbar overtredelse av åndsverkloven?
  - Økokrim har fått medhold i dette i lavere instanser
- Anke til HR delvis tillatt fremmet
  - Anke over rettsanvendelsen
- Kfr. Napster-dommen (Rt. 2005 s. 41)
  - Lenking til musikkfiler ble ansett som rettsstridig medvirkning
- Anken behandlet i august 2019 – dom foreligger ikke

GJESSING REMERS

Praksis fra Datatilsynet: overtredelsesgebyr etter GDPR

- Bergen kommune: Endelig vedtak om overtredelsesgebyr på 1,6 MNOK truffet 19. mars 2019
  - Første gebyret i Norge etter GDPR
- Oslo kommune: Brudd på personopplysningssikkerheten i appen skolemelding
  - Tilgang via appen på personopplysninger om andre elever, foresatte og ansatte
  - 3. mai: Varslet gebyr 2 MNOK
  - Endelig gebyr ennå ikke ilagt
- Partiet Høyre: Irettesettelse for å målrette politisk budskap til enkeltpersoner
  - Under valgkampen i 2013 (før GDPR)
    - Fristen for ileggelse av overtredelsesgebyr er utløpt
  - Avviksmeldinger innsendt sommeren 2018
  - Ved bruk av appen «Dugnad»
    - Samlet inn opplysninger om Facebook-vennene til høyrevelgere
    - Statistisk mer sannsynlig at også vennene har tilbøyelighet til å stemme Høyre

GJESSING REMERS

Praksis fra Datatilsynet: overtredelsesgebyr (forts.)

- Tolldirektoratet 12. mars 2019: Varsel om overtredelsesgebyr på kr. 900.000 for innsamling og bruk av personopplysninger fra kameraer uten lov
  - Utmåling etter gammelt regelverk
  - Innsamling og behandling av opplysninger fra fastmonterte og mobile kameraer som ikke er plassert ved grensen
    - Kameraer utplassert av Statens Vegvesen
  - Berører 7-8 millioner personer, 80 millioner passeringer
- Personvernnemnda PVN-2018-16: Videresending av ansattes epost til felles epostkasse i 1 år og 9 måneder
  - Gebyr 75.000 (etter gammelt regelverk)

GJESSING REMERS

EU-lovgivning: Revisjon av copyright directive / directive on television and radio programmes

- Direktiv (EU) 2019/790 – DSM-direktivet
  - Endrer Direktiv 96/9 og 2001/29/EU («Infosoc-direktivet»)
- Direktiv (EU) 2019-789 – «radio og TV-direktivet»
  - Revisjon av 93/83 (Satellitt- og kabeldirektivet)
- Publisert 17. april 2019 – i kraft 20 dager etter publisering – implementeres innen 2 år fra ikrafttredelse
  - EØS-relevant
- Formål:
  - Bedre tilgang til innhold over landegrensene
  - Større rettigheter til bruk av beskyttet materiale i utdanning, forskning og kulturarv
  - Et bedre fungerende marked for beskyttet materiale

GJESSING REMERS

Direktiv (EU) 2019/790 – DSM-direktivet

- Nye obligatoriske unntak:
  - Artikkel 3 og 4: Text and data mining
  - Artikkel 5: Bruk i undervisning
  - Artikkel 6: Kopiering for bevaringsformål i cultural heritage institutions
- Out-of-commerce works by cultural heritage institutions
  - Obligatorisk avtalelisensordning
- Frivillig avtalelisens på øvrige områder, Artikkel 12
  - Obligatorisk reservasjonsrett
- Megling for avtalevilkår ved forhandling om publisering på VOD-plattform, Artikkel 13

GJESSING REMERS

Direktiv (EU) 2019/790 – DSM-direktivet (forts.)

- Tiltak for å legge til rette for et velfungerende marked for opphavsrett
- Artikkel 15: Ny enerett for utgiver av digitale publikasjoner
- Artikkel 17: Bruk av beskyttet materiale på online-plattformer for brukergenerert innhold
  - Den mest kontroversielle delen av forslaget
- Artikkel 18: Obligatorisk rett til «appropriate and proportionate remuneration»
  - Jf. åndsverkloven § 69
- Artikkel 19: Rett til avregning minimum en gang per år
  - Jf. åndsverkloven § 70
- Artikkel 20: Rett til kontraktsrevisjon
  - Jf. åndsverkloven § 69
- Artikkel 22: Rett til å terminere avtalen ved ikke-bruk
  - Ingen generell bestemmelse i åndsverkloven – dette var foreslått i proposisjonen

GJESSING REMERS

Direktiv (EU) 2019/790 – DSM-direktivet (forts.)

- Artikkel 15: Enerett for utgiver av digitale publikasjoner
  - Jf. eksisterende enerett for produsent av film og musikk
- Gjelder ikke privat eller ikke-kommersiell bruk
- Gjelder ikke hyperlinking
  - Lenking er ikke «communication to the public» (Svensson)
- Gjelder ikke bruk av individuelle ord eller veldig korte utdrag
- Berører ikke rettighetene til journalisten eller fotografen
  - Disse skal ha rett til en rimelig andel av vederlag som utgiver mottar for slik bruk
- Varighet: 2 år fra utløpet av publiseringsåret
  - Gjelder kun publikasjoner fra 6. juni 2019

GJESSING REMERS

Direktiv (EU) 2019/790 – DSM-direktivet (forts.)

- Artikkel 17: Bruk av beskyttet materiale på online-plattformer for brukerskapt innhold («UGC»)
- Plikt til å inngå lisensavtale med rettighetshaverne
  - Som også dekker brukergenerert innhold
- Ansvarsfritaket i ehandelsdirektivet skal ikke lenger gjelde for slike plattformer
- Plattformeier er erstatningsansvarlig for opphavsrettskrenkelser, med mindre
  - Den har gjort sitt beste for å inngå avtale med rettighetshaver, og
  - Gjort sitt beste for å sørge for at spesifikt innhold (etter informasjon fra rettighetshaver) ikke er tilgjengelig på tjenesten, og
  - Uansett agert raskt på rettighetshavers begjæring om fjerning av innhold, og gjort sitt beste for å forhindre ny opplasting av det samme innholdet

GJESSING REMERS

Direktiv (EU) 2019/790 – DSM-direktivet (forts.)

- Artikkel 17: Bruk av beskyttet materiale på online-plattformer for brukerskapt innhold («UGC») (forts.)
- Plikt til å etablere effektive klageordninger for rettighetshaverne
- Bestemmelsen innebærer ingen plikt til generell monitorering
  - Men i praksis den eneste løsningen for å forhindre ny opplasting av samme materiale?
- Kritikk: Generell monitorering forhindrer også lovlig bruk
  - Men det er presisert i bestemmelsen at sitat, kritikk, anmeldelse, parodi skal være tillatt
- Motargument: Distribusjon via UGC er stadig økende
  - Inntektene fra f.eks. Youtube er betydelig lavere enn inntektene fra Spotify og andre strømmetjenester
  - Rettighetshaverne legger betydelig arbeid ned i å fjerne musikk fra Youtube
  - For små rettighetshavere er dette i praksis umulig

GJESSING REMERS

Direktiv (EU) 2019/790 – DSM-direktivet (forts.)

- Artikkel 17: Bruk av beskyttet materiale på online-plattformer for brukerskapt innhold («UGC») (forts.)
- Ansvarsreglene er mindre strenge for «små leverandører»
  - Omsetning under EUR 10 mill. per år
    - Ansvarsfrihet dersom leverandøren «expeditiously» fjerner innhold etter begjæring fra rettighetshaver
  - Plikten til å ha systemer for å forhindre ny opplasting gjelder kun for tjenester som har flere enn 5 millioner unike brukere per måned
    - Andre tilbyderne trenger ikke systemer for monitorering

GJESSING REMERS

Direktiv (EU) 2019-789 – «radio og TV-direktivet»

- Revisjon av Satellitt- og kabeldirektivet (SatCab)
- Formål: Bedre tilgangen til TV- og radioprogrammer over grensene
- Artikkel 3: Senderlandsprinsippet gjelder for kringkasternes «ancillary online services»
  - Dvs. strømmetjeneste som legger ut programmer som også har vært sendt på TV eller radio
  - Gjelder kun radioprogrammer samt kringkasterens nyhetssendinger og fullfinansierte egenproduksjoner
  - Strømmetjenesten må være under kringkasterens kontroll og ansvar
  - Gjelder ikke sportssendinger
- Senderlandsprinsippet: Sendingen skal anses for å skje på territoriet det sendes fra
  - Tilsvarer tidligere prinsipp for satellittsendinger (SatCab)
- Kan begrenses ved avtale! (motsatt av portabilitetsforordningen)

GJESSING REMERS

Direktiv (EU) 2019-789 – «radio og TV-direktivet»

- Artikkel 4: Rettighetshaver har enerett til videresending
- Rettighetshaverorganisasjonen i vedkommende land som forvalter tilsvarende rettigheter skal anses for å kunne klarere videresending
  - Tilsvarer Norwaco i Norge
  - Avtalelisens for videresending
- Kan bestemmes i nasjonal rett at videresendingsreglene også gjelder nasjonal videresending
- Men direct injection foretatt av kringkaster er ikke videresending
  - Tilsvarer det Høyesterett kom frem til i Get-saken

GJESSING REMERS

EU-lovgivning: Cybersecurity-forordningen

- Regulation (EU) 2019/881 (publisert 7. juni 2019 – i kraft 27. juni 2019)
  - EØS-relevant – må implementeres «as is» i norsk rett
- Etablering av sertifiseringsordninger for produkter
  - Inkludert «Internet of Things»
- European Union Agency for Network and Information Security (ENISA) har en viktig rolle
  - Oppgaver, ansvar og organisering er beskrevet i forordningen

GJESSING REMERS

Rettspraksis EU: C-149/17 (Bastei Lübbe)

- Dom av 18. oktober 2018
- Lydbokfil ble delt via en P2P fildelingstjeneste
- Rettighetshaver krevde erstatning fra Mr Strotzer
- Foreldrene hadde også adgang til internettforbindelsen
  - Som var sikret
- EU-domstolen: Copyright directive (2001/29) tillater ikke nasjonale erstatningsregler som innebærer at abonnenten pålegges erstatningsansvar for opphavsrettskrenkelser begått med bruk av abonnementet
  - Forutsatt at også andre har tilgang til abonnementet

GJESSING REMERS

Rettspraksis EU: C-161/17 (Renckhoff)

- Dom av 7. august 2018
- Siste dom i rekken av «lenkedommer»
- Fotografen Renckhoff hadde publisert et fotografi på sin nettside (reisenettsted)
- En skoleelev hadde brukt bildet i en skoleoppgave
- Skolen publiserte oppgaven på sin nettside
- Kopiering og republisering av fotografi på nettsiden er en «communication to the public»
  - Spiller ingen rolle at bildet også er publisert på fotografens (offentlige) nettside
- Dette er publisering til «new public» (sml. Svensson-dommen)
  - Ved kopiering og republisering mister rettighetshaver råderetten over bildet
  - Ved lenking kan rettighetshaver regulere dette ved å fjerne innhold fra opprinnelig nettside

GJESSING REMERS

Rettspraksis EU: C-142/18 (Skype)

- Er VoIP en «elektronisk kommunikasjonstjeneste» i hht. direktiv 2002/21/EC (Framework directive)
  - Gjennomført i norsk rett gjennom ekomloven (lov 04.07.2003 nr. 83)
- VoIP er en elektronisk kommunikasjonstjeneste, når den
  - Terminerer samtaler i PSTN (det alminnelige telefonnettet),
  - Tilbyder mottar betaling for tjenesten, og
  - Det inngås avtaler mellom tilbyder og tilbydere som har rett til å terminere samtaler i PSTN
- Dommen er i strid med Nkoms praksis, som innebærer at tjenester som ikke har eget nett og bare delvis er tilrettelagt for alle-til-alle kommunikasjon ikke er å anse som ekomstjeneste etter § 1-5

GJESSING REMERS

Rettspraksis EU: C-40/17 (Fashion ID)

- Dom 29. juli 2019
- Nettside med Facebook plug-in («The Facebook «Like»-Button»)
- Facebook og innehaver av nettsiden hadde felles behandlingsansvar for personopplysninger samlet inn ved bruk av denne knappen
- Jf. C-2010/16 – Facebook-dommen av 5. juni 2018

GJESSING
REIMERS

Advokatfirmaet GjessingReimers AS,Grev Wedels plass 7,
P.O. Box 678 Sentrum, N-0106 Oslo / post@gjessingreimers.no

GJESSING
REMERS